

Рамановіч Л. (г. Брэст, БрДУ ім. А.С. Пушкіна)

### АСАБЛІВАСЦІ РАЗВІЦЦА ЧАСОПІСНАЙ ПЕРЫЁДЫКІ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

На сучасным этапе бурных інфармацыйных патокаў часопіс на Беларусі працягвае заставацца актыўным сродкам масавай інфармацыі. Так, па звестках Міністэрства інфармацыі, на 1-га студзеня 2015 года на беларускім медыярынку зарэгістравана 808 часопісных адзінак (параўнайце: газет – 713), з іх 612 незяржаўнай формы ўласнасці. Аналіз развіцця сучаснага часопіснага рынку Беларусі сведчыць пра тое, што гэты сегмент СМІ характарызуецца пэўнымі асаблівасцямі функцыянавання:

1. Сучасная тыпалагічная структура часопіснай перыёдыкі Беларусі даволі-такі разнастайная, зведала значныя змяненні і пакуль што не запоўніла многія тэматычныя нішы, таму фарміраванне тыпалагічнай сістэмы часопіснай прэсы нашай краіны працягваецца.

2. Праблемна-тэматычнае поле часопіснай прэсы Беларусі даволі-такі разнастайнае. Праналізаваная намі перыёдыка можа быць арыентавана на розныя па ўзросце, па гендарным размежаванні слаі чытальнікаў. Па колькасці выданняў дамінуе навуковая прадукцыя, а па тыражнасці – займальна-забаўляльныя і часопісы для сямейнага чытання. Падкрэслім, што аднясенне таго ці іншага часопіса да пэўнай групы даволі ўмоўнае, бо ўсе выданні заключаюць у сабе найперш інфармацыю, і, акрамя гэтага, ці аналітыку, ці навуковыя, займальныя, рэкламныя і г. д. матэрыялы.

3. На беларускім медыярынку актыўна функцыянуюць часопісы «гібрыднага» характару (змешаныя), у якіх друкуецца разнастайная інфармацыя і якія могуць адносіцца да розных тыпалагічных груп, паколькі ўтрымліваюць матэрыялы на юрыдычную, псіхалагічную, гістарычную, кулінарную, камерцыйную, прафарыентацыйную, забаўляльна-пазнавальную, сельскагаспадарчую, рэкламную тэматыку, нават друкуюцца літаратурна-мастацкія творы чытачоў і многае іншае (напрыклад, часопіс «Любимая. Для всей семьи» (каля 80 старонак) або «Кудесница» (каля 100 старонак). Такая прадукцыя разлічана на масавага чытача, таму і тыраж іх даволі высокі (ад 20 да 150 тысячай экзэмпляраў). Наогул жанрава-тэматычнае поле беларускай прадукцыі актыўна пашыраецца.

4. У беларускім грамадстве сфарміраваліся новыя сацыяльныя групы, у выніку чаго з'явіліся дзелавыя выданні, камерцыйныя, рэкламныя, рэлігійныя, новыя масавыя бульварныя і іншыя, якія абслугоўваюць мэтавую аўдыторыю і

выдаўцамі якіх выступаюць грамадскія, культурныя, творчыя, прафесійныя саюзы, арганізацыі, прадпрыемальнікі. У той жа час амаль знік партыйны сегмент часопісаў, які быў распаўсюджаны ў савецкі час.

5. У апошнія дзесяцігоддзі медыйнае поле Беларусі актыўна папаўняецца спецыялізаванымі часопіснымі выданнямі, што звязана найперш з эканамічна-тэхнічным развіццём грамадства, ростам патрэб інтэлектуальнага характару, са зваротам да культурных каштоўнасцяў і інш. Больш за 60 % (дзе трэція часткі) ад усяй колькасці часопіснай прадукцыі займаюць прафесійныя, сярод якіх каля паловы – навуковага плана. Значную колькасць складаюць эканамічныя і медыцынскія выданні. Можна сказаць, у Беларусі склалася сетка медыцынскіх часопісаў: калі ў 1993 годзе выходзіў толькі адзін часопіс, то ў 2012 – каля 35. Толькі ў 2010 годзе з'явіліся чатыры новыя медыцынскія выданні.

6. Даволі распаўсюджаны займальна-забаўляльныя часопісы. Назіраецца рост практычных часопісаў для сямяі, спецыяльных выданняў, а таксама спецвыпускаў да асноўных выданняў. Праўда, дасягнутая колькасць не заўсёды адпавядае высокай якасці ні саміх часопісаў (маецца на ўвазе тыраж, паліграфічнае выкананне, якаснае рэзгэнзаванне і інш.), ні змешчаным там публікацыям.

7. Становішчам ў функцыянаванні часопіснай перыядыкі Беларусі бачыцца актыўнае развіццё сеткі дзіцячых выданняў. Расце колькасць і павышаецца якасць вытворча-тэхнічнай часопіснай прэсы Беларусі. Можна сказаць, рынак выданняў прыкладнога характару ўжо сфарміраваўся.

8. Важным сегментам СМІ і адметнай галіной сучаснай журналістыкі з'яўляецца маладзёжная часопісная прэса. На жаль, прадстаўлена яна невялікай колькасцю выданняў (усяго каля двух дзесяткаў). Аднак маладзёжную праблематыку ўздымаюць многія і неспецыяльныя выданні, напрыклад, часопісы сямейнага тыпу.

9. У крызісным становішчы апынуліся літаратурна-мастацкія выданні. Не хапае часопісаў спартыўнага і музычнага плана. На беларускім медыярынку амаль не прадстаўлены часопісы для мужчын, а таксама спецыяльныя выданні для пажылых людзей.

10. На Беларусі больш за 80 % часопісных медыя выпускаецца на рускай мове. На мове тытульнай нацыі выходзіць нязначная колькасць выданняў (каля 17 %), у асноўным спецыялізаванага характару, у прыватнасці моўныя, гістарычныя, літаратурна-мастацкія накітат «Роднага слова», «Беларускай мовы і літаратуры», «Адукацыі і выхавання», «Беларускага гістарычнага часопіса», «Дзеяслова», «Пачатковай школы». Можна назваць яшчэ некаторыя рэлігійныя выданні: «Крыніца жыцця», «Наша Вера» і інш. Толькі адзін дзіцячы часопіс выходзіць на беларускай мове – гэта «Вясёлка». Сатырычна-гумарыстычны ілюстраваны часопіс «Вожык» таксама выходзіў на беларускай мове, але з 2009 года выдаецца як альманах. Дзіцячы часопіс «Бярозка» з 2012 года не выдаецца.

11. Па сваіх аб'ёмах беларускія часопісныя выданні пераважна малатыражныя. Рэальны наклад большасці з іх складае 3–5 тысяч экзэмпляраў. Лідарымі ж па тыражах з'яўляюцца выданні практычнага характару, у прыватнасці, медыцынскія, сямейныя, а таксама займальныя і так званыя «глянцавыя» (масавыя бульварныя) выданні («Народны доктар» – 220 тысяч, «Кудесница» – больш за 140 тысяч, «Золотые рецепты наших читателей» – 125 тысяч, «Гаспадыня – сямейны часопіс» – 80 тысяч, «Счастливая и красивая» – 65 тысяч, «Домашний журнал» – 60 тысяч і інш.). Маладзёжныя і дзіцячыя часопісы таксама маюць надзвычайны тыраж (напрыклад, «Апельсин» – каля 10 тысяч, «Курносики» – 12 тысяч, «Мишутка» – 38 тысяч, «Вясёлка» – каля 15 тысяч, «Рюкзачок» – 10 тысяч).

12. На медыйным полі рэспублікі суседнічаюць як традыцыйныя выданні, якія маюць шматгадовую гісторыю распаўсюджвання, так і выданні-аналогі, якія прадстаўляць сабой кальку замежных выданняў, адаптаваных да нашых умоў.

13. На Беларусі не развіта сетка рэгіянальнай часопіснай прадукцыі, якая знаёміла б жыхароў краіны з асаблівасцямі развіцця пэўнага рэгіёну, яго культурай, літаратурай, мастацтвам. Так, у Брэсце і Брэсцкай вобласці выдаецца невялікая колькасць часопісаў, напрыклад: «Інфабаза – Брэстская область» («Інфабаза»), «Веснік Брэсцкага ўніверсітэта», «Крыніца жыцця» – часопіс саюза евангельскіх хрысціян-баптыстаў Беларусі (г. Кобрын) і дзіцячы гэтага ж саюза – «Крынічка» і інш.

Такім чынам, намі прадстаўлены некаторыя асаблівасці ў развіцці часопіснага рынку Беларусі. Зразумела, што ўсё гэта патрабуе больш глыбокага і дэтальнага даследавання.

### Літаратура

1. Акопов, А.И. Основы журналистики : учебно-методическое пособие / А.И. Акопов. – Тольятти, 2007. – [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <http://edu.tltsu.ru/sites/site.php?s=73&m=11024>. – Дата доступу : 25.12.2014.
2. Афіцыйны сайт Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : [http://mininform.gov.by/rus/smi/in\\_reg/](http://mininform.gov.by/rus/smi/in_reg/). – Дата доступу : 01.08.2012, 20.01.2015.
3. Каталог на I полугодие 2014 г. – [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу <http://belpost.by/services/subscription/catalogs-1-2014>. – Дата доступу : 31.10.2014.
4. Клундук, С.С. Часопісная перыёдыка Беларусі ў сістэме сродкаў масавай інфармацыі / С.С. Клундук // Журналістыка-2010 : стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 12-й Міжнарод. навуц.-практ. канф. 8-9 сн. 2010 г., Мінск / рэдкал. : С.В. Дубовік і інш. – Вып. 12. – Мінск : БДУ, 2010. – 358 с. – С. 53–55.
5. Клундук, С.С. Праблемна-тэматычнае поле часопіснай перыёдыкі Беларусі / С.С. Клундук // Польшка-беларускае супрацоўніцтва ў культуры, мове і літаратуры : зб. Матэрыялаў міжнарод. навуц. канф., Брэст, 26 верас. 2013 г. / пад агул. Рэд. У.А. Сенькаўца. – Брэст : БрДУ, 2014. – С. 70–76.
6. Сіліна-Ясінская, Т.У. О необходимости изучения белорусской журнальной периодики / Т.У. Сіліна-Ясінская // Журналістыка-2011 : стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 13-й Міжнарод. навуц.-практ. канф. 8-9 сн. 2011 г., Мінск / рэдкал. : С.В. Дубовік і інш. – Вып. 13. – Мінск : БДУ, 2011. – 435 с. – С. 64–67.